

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Evsebivs || De Euangelica pr[a]eparatione

Eusebius <Caesariensis>

[Augsburg], 1522

VD16 E 4299

De arcanis mysterijs erroris gentilium Cap. v.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34477

Vnde postea quam hominem exiuit, quoniam humanam uiueret uitam, Iouem appellatā. De terrestribus autem dijs, cum multa uariarū tam historicis, quam poetis scribatur, & inter historicos Eumerus, qui historiam, Homerus, Hesiodus, Orpheusque monstruosa quadam finxerint, breuiter quæ uterque conscripserunt, explicare conabor. Deos igitur honorabant Eumerus ait, magnificentissimis sacrificijs, & muneribus argenteis atque aureis mirabiliter arte confectis, de quibus latius in superioribus conscriptum est. Est autem in ea insula, quæ deo consecrata est in quodam altissimo templo Iouis triphilei templū, ab eo ipso quando totius orbis repugnabat constructum, statua etiam in eo monte aurea est, in qua panæis literis Cæli, Saturni, & Iouis, res gestæ summam conscriptæ sunt. & paulo post, Cælum ait iustum & benignum uirum & astrologiæ non imperitum primum regem fuisse, a quo cælites deos sacrificijs primo cultos, unde Cæli cognomen habuisse, duosque filios Panæ & Saturnū, & filias similiter Rhæam & Cærem ab uxore Vesta suscepisse, Saturnum deinde regnasse, & a Rhæa quam in uxorem duxerat Iouem, Lunonem, & Neptunum suscepisse. Iouem autem qui Saturno in regnum successit Lunonē, Cærem, & Themim in uxores duxisse, & filios a prima quidē Curetas habuisse, ab altera Persephonem, a tertia Mineruam. His dictis, Græcorum fabulas secundū Hesiodum, Homerumque subiicit.

De arcanis mysterijs erroris gentilium, CAP. V.

Sed de Græcorum Atlantiorum Phrygumque theologia hætenus, quibus non absurdum est secreta mysteria & cælatos addeere cultus, ut facile unusquisque uidere possit, utrum sit aliqd in eis ueræ religionis signū, an a demoniaca superstitione, ac errore perfluxerunt, omni turpitudine atque dedecore plena, & lachrymis potius quam risu dignissima, quæ demens ille in libro, quo gentiles ad fidem adhortatur, apertissime reuelauit. Vir magnarum rerum scientia præditus, & usu plurimorum negotiorum prudentissimus, qui patrias nugas a salutari, & Euangelica doctrina monitus, cito contempsit. Pauca igitur ab eo sumpta, diligenter audias. Abdita inquit & inuisibilia sunt, ac ideo diligenti cura non ingrenda barathri ora monstruorum plenissima, lebes, thesprotius, tripes,

d iij ciræus

ciræus, aena, dodonæa, cælo, in deserto atque harenis honoratus, &
 quod ibi oraculum est. Hæc omnia senescentibus iam fabulis, deie-
 cta penitus relinquantur. Vltimò enim silencio Castalius & Colo-
 phonius, fontes cæteraque fluentia, quæ diuinandi vim habere uide-
 bantur, tradita extinctaq; cum suis fabulis defluxerunt, totiusq; ui-
 nationis potius quam diuinationis nephanda mysteria ceciderunt.
 Silet Darius, Phytius, Didimeus, Amphiareus, Apollo, Amphilo-
 chus, tacent auruspices, augures, somniorum interpretes, & qui fa-
 rina aut hordeo uaticinabatur, qui quod usque ad hodiernum diem,
 quasi ad inferis mortuos reduxerint, cum demonibus collocantur.
 Perierunt Aegyptiorum penetralia, tenebris tradita sunt necroman-
 tia Tyrrenorum, caprae simul cum istis ad diuinationem prepara-
 tæ, & corui hominibus oracula reddentes deuolarunt. Quid dicam
 de Dionysio, quem Menolem graece, id est, latine totum furentem
 appellant, cui bacchæ orgia celebrant, & crudas carnes comedentes,
 sacro furore inittantur, euasuean conclamantes, quæ uox aspirata
 secundum exquisitam hebræorum linguam, foeminei sexus serpen-
 tem significat. Ceres autem, & bona dea mysterium fuerunt, qua-
 rum moerores, rapinam & luctum Eleucis docet. Quare mihi uide-
 tur, si quis deriuationi uerborum attendere uelit, ab orge, id est, la-
 tine ira, quam aduersus Iouem Ceres suscipit orgia, mysteria uero
 a mysos, quod latine scelus est, quod Dionysio accidit, appellata fu-
 isse. Quod si etiam ab attico illo Myente, qui uenando perijt, ut Ap-
 pollodorus scripsit, mysteria uocantur, non erunt certe gloriosa quæ-
 dam hæc mysteria, funebri quodam honore tradita. Forte autem my-
 steria, id est, mytharia, quasi fabulæ quædam latine appellata sunt.
 Perdatur igitur, qui hæc primus hominibus tradidit, siue Darda-
 nus, qui deorum fabulas in mysteria deduxit, siue Aetio, qui orgia
 & caerimonias Thracibus adinuenit, siue phrygius ille Myda, qui ab
 Odryso illo didicit, & subditis deinde artificiosum moerorem tra-
 didit, siue cinyra cyprius, qui mulierem quandam capere studens,
 turpissima Veneris orgia ex nocte in diem transferre ausus fuit. Qui-
 dam autem aiunt, Melampodem Amythaonis filium ab Aegypto
 in Graeciam luctum Cereris soleniter celebratum reportasse, quos
 omnes ego imperarum assero fabularum auctores, & perniciosè su-
 perstitiosis

perstitutionis inuentores extitisse. Quid enim aliud quam dedecus & aptissima turpitudine sacra hæc sunt? Sed multo turpiora uidebuntur, si quis quæ sequuntur/addiderit. Ceres peperit, educatur puella, Pherephattem nonnulli appellant, cui Iuppiter qui genuit, draco factus coniungitur, unde in Saualiorum mysterijs, draco in spiram inuolutus in sacrificijs, ad factorum memoriam, imo uero in testimonium tantæ turpitudinis (ut ego dixerim) adhibetur. Peperit & Pherephatte tauriformem filium, unde poeta quoque nonnulli taurum laudant, draconis patrem, & draconem rursus tauri patrem, & in montem arcana hæc facta ducentes, pastoralem stimulum celebrant. Pastoralem, ut puto, stimulum ferulã, quod genus ligni bacchantes ferunt, appellantes. Nequeo latius huius Pherephattæ sacra enarrare, quassilum, rapinam, Idonææ terræ hiatum, sues, eubolei, quas eodem hiatu simul & duas deas absorptas aiunt fuisse. Vnde Megareses in Thesmophorijs suis immittunt, quæ sacra uarijs modis mulieres, quoniam hæc fabula uariõ narratur, per ciuitates græciæ celebrant thesmophoria, scirophoria, ineffabiliphoria uocantes, & multis modis Pherephattæ rapinã complorantes. Dionysi uero mysteria penitus inhumana quemadmodum puerum cum Curetibus salientem, dolo puerilibus donis Titanes decapti, ut & raptum dilaniauerint, ut Orpheus poeta cecinit. Munera uero quibus captus dicitur pinea & aurea poma hesperidum fuerunt, quorum sacrorum symbola non est utile audire pisa, pinea, speculum, poma, uellus, Mineruam uero Dionysi iam discerpti corripuisse. Palasque a motu cordis uocari dicitur. Titanes autem Dionysi membra in Lebeta prius elixabant, Deinde uerubus fixa, Vulcano torrebant. Sed Iuppiter Titanes quædam fulmine mulctauit, Dionysi uero membra Apollini sepelienda tradidit, qui in parnaso ipsa deposuit. Vis & Coribantium audire orgia: tersum ab his fratre interemptum fuisse asserunt, cuius caput purpura tectum, & aereo scuto coronatum, ad radices olimpij montis portarunt, ac sepelierunt, quibus noia Bauboni, dysaul, triptolemo, Eumolpo, & Euboleo fuerit. Triptolemus bubulcus, Eumolpus ouium pastor, suum uero Euboleus, a quibus Eumolpides & pconum sacrum genus descendit. cererem uero a baubone coribantium nobili muliere hospitio susceptam tradunt, portionemque multis

d iij cõfectã,

40 DE PRAEPARATIONE EVANGELICA.

confectam, quam Cycrona uocant, Cereri allatam fuisse. cumq; Ceres luctu oppressa potum recusaret, quasi despecta Baubo doluit. itaq; sublata ueste, genitalia membra deae ostendit, quae hoc spectaculo delectata Cycrona, suscepit ac bibit. Haec Atheniensium mysteria sunt, haec summus theologorum Orpheus (ut ipsi dicunt) carmine cecinit, a quo non est ab re carmina quaedam testimonij loco apponere. Dixit & obscenas cunctas in corpore partes Attollens uestem patefecit, tum dea ridens. Suscepit paruum, qui forte affat at lachum. Ingressitq; sinu uetulae Baubonis, & inde. Pocula suscipiens, tandem Cycrona perhausit. Nocte certe ac tenebris ista mysteria digna sunt, & magnanimo illo/imo uero leuissimo. Cricthidarum populo, alijsq; grecis, quos mortuos, haec expectant. Qua enim spe temerarij homines nutriuntur, quibus oracula Ephesinus Eraclitus canit. Noctiuagis maleficijs Bacchis iniurijs, simulatq; iniurijs, quibus ignis futura praedicit, quicq; apud ceteros mysteria putant, sine antistite peragunt, ex quibus omnibus ficta, & inania, & deceptionis plena cuncta probantur, quorum symbola (denudanda enim sacra ipsorum sunt) extra fumantia, polenta, saldraco, mala punica, trementia animalium corda, ferula, hederæ, pultes, papauera. Haec ipsorum sacra sunt. Themidos autem haec sunt sacratissima symbola, origanum, lucerna, gladius, pecten, mulieres. Sic enim mystice, membra genitalia appellantur. O manifestam impudentiam. Nam cum priscorum hominum petulantia nox cogeret, sacra modo nox iniurijs praedicatur, & facibus tenebrae uitae petulcos sacrorum mores ostendunt. Extingue pontifex ignem, uerere faces, qui eas portas, hac luce turpitudine lacchi manifestat, patere ut nocte mysteria collantur, uenustiora uidentur in tenebris, haec orgia nescit ignis simulare, aperiendo redarguendoq; omnia punit. Quis non merito impios huiusmodi appellarit, qui deum uerum ignorantes puerum a titanibus laceratum, & lugentem mulierem, & membra turpitudinis turpissime colunt, duplici quadam impietate detenti, nam & deum uerum ignorant, & errore decepti, mortales atq; turpissimos homines deos existimant. Haec quidem Clamens.

Qui merito superstitionem gentium contemnimus.

CAPVT VI.

Quare